

CZU: 811(072)

**CUNOȘTINȚE DE LIMBĂ : COMPETENȚE DE COMUNICARE.
CÎTEVA PROBLEME CE ȚIN DE CALITATEA
CUNOȘTINȚELOR DE LIMBĂ STRĂINĂ**

Mihail RUMLEANSCHI, dr., conf.
Universitatea de Stat „A. Russo”

Cît de mulți, printre adulții profesional activi, sînt decepționați de cunoștințele de limbă străină căpătate la lecțiile din școală sau la facultățile nefiologice! E interesant că nimeni nu înțelege de unde vine această decepție.

Explicația este simplă: sînt decepționați pentru că după ce au depus atîtea eforturi pentru a obține *cunoștințe de limbă*¹ necesare pentru a purta o conversație, ei sînt nevoiți să constate că nu dețin *competențele de comunicare*² de care au nevoie. Ei percep cu greu un discurs în limba străină, mai ales în formă orală, înțelegînd doar numai în linii foarte generale sensul lui, iar încercările de a conver-sa sînt rudimentare, fragmentare chiar, fără a mai vorbi de nivelul lor gramatical.

Pentru mulți constatarea aceasta este descurajantă, mai ales atunci cînd ea nu este însoțită de nici o explicație, de nici o propunere de soluționare. Este vorba, bineînțeles, de a nu arunca cu piatra în sistemul școlar care asigură în ansamblu crearea unor baze de cunoștințe destul de bune, nici de a incrimina pricina cursu-rilor de limbă străină de la facultate. Afit sistemul școlar, unde se realizează achizi-ția cunoștințelor de limbă, cît și cel universitar în care se fac tentative de a îmbina aceste două componente, îndeplinesc un rol bine determinat. Însă nici primul sistem (școlar), nici cel de al doilea nu poate permite trecerea eficientă de la cunoștințele de limbă la competențele comunicative. Pur și simplu, pentru că achiziția cunoștințelor de limbă prin prisma metodelor de predare utilizate actualmente crează numai baza materială a *competențelor de comunicare* și nu formează aproape deloc *perceperi de comunicare*. Cunoștințele de limbă sînt create mai mult în mod individual, ori episodic cu ajutorul profesorului, pecînd formarea competențelor de comunicare înaintează anumite cerințe obligatorii. Ele sînt indicate mai ales pentru facultatea la care se formează specialiști de limbi străine.

Componentele de bază ale unei comunicații sînt, după cum se știe, locutorul, alocutorul, codul lingual și situația de comunicare. Însă în procesul de predare, unde se cultivă perceperile de comunicare, pe lîngă ele mai sînt necesare:

1. crearea *ambianței vizorio-spațiale* a comunicației care introduce studen-tul într-un spațiu neformal, netradițional. Avem în vedere aranjarea

---

¹ *Cunoștințele de limbă* reprezintă informația pe care o deține beneficiarul despre unitățile linguale, despre normele gramatitice și stilistice caracteristice unei limbi.

² *Competențele de comunicare* reprezintă un ansamblu de perceperi de manipulare a cunoștințelor de limbă pe care le deține beneficiarul, utilizat cu scopul de a codifica sau decodifica informațiile linguale sau / și paralinguale.

locurilor de studii în aulele universitare. Plasarea tradițională „militărească” a studenților, unii în spatele altora, cu un spațiu de vedere blocat de spatele colegului, limitează la maximum posibilitățile de încadrare a fiecăruia în situațiile de comunicare. În așa fel se organizează numai contactul dual între profesor și student. Însă pentru a echilibra o comunicare este necesar de a vedea reacția partenerilor, atitudinea lor față de informația transmisă, impresia cauzată de ea, care se manifestă într-o mare măsură prin intermediul expresiei ochilor și a feței. Vorbitorul caută întotdeauna să capteze privirea celor cu care conversează și în acest sens contactul vizual devine unul dintre cei mai necesari factori de organizare ai comunicației. El reglementează aspectul fatic al schimbului de replici - energia de emisie a enunțurilor precum și argumentarea lor. Foarte des e de ajuns numai o privire a partenerului pentru a limi-ta șirul vorbirii, sau a-l curma pe deplin. La lecțiile practice de limbă studenții trebuie să fie plasați în semicerc, să aibă acces liber la tablă, hartă, ieșire, să se apropie fără a face probleme cuiva de oricare coleg al său pentru a cere sau a oferi o informație, pentru a conlucra cu el.

2. *suportul didactico-material al comunicației* care asigură schimburile de idei, interpretările, comentariile, argumentările emise de toți studenții, sau de majoritatea lor trebuie să fie actual, adică să reflecte evenimentele zilei. În unele țări din apus (Elveția, parțial în Germania) sistemul de predare primează încetul cu încetul ideea de manual. Planul disciplinei practice de limbă trasează numai în linii generale obiectivele și conținutul lui. Profesorul apelează în procesul de pregătire către lecții la mai multe surse, inclusiv și la manual, bineînțeles. Însă sursele esențiale sînt revistele, ziarele, emisiunile televizate și radiofonice înregis-trate pe casete, cărțile de literatură contemporană, ilustrațiile, diagramele etc. Astfel, la lecții se discută materiale pe care mai apoi studenții le pot audia în diferite interpretări și aspecte, pot face referințe la discursurile pronunțate de lide-rii țării, la diferite surse informative. Profesorul nu trebuie să facă spectacol, înaintîndu-se în prim plan și influențînd dictatorial schimburile de opinii. El numai ghi-dează fluxul de comentarii și argumentările locutorilor, inter-venind în cazurile de blocare a discuțiilor sau în cele de deviere a lor.

3. Nici un copil nu a început să vorbească limba sa maternă fără să treacă prin mai multe mii de ore de audiție activă. Nimeni nu poate spera să vorbească bine o altă limbă fără a găsi mijloacele de a o înțelege bine. Ceea ce înseamnă că fiecare trebuie să se „expună” personal în situația de recepție activă a discursurilor autentice și logic îngemănate ale unui număr mare de locutori ai acestei limbi. Nici un un-măr de ore de formare instituțională – fie că este vorba de orele de formațiune școlară într-o clasă deseori mai

numeroasă decît 30 de elevi (din care se ştie că ele procură fiecăruia ocazia de a vorbi efectiv timp de aproximativ o oră și jumătate pe parcursul a nouă ani), fie că vorbim de cursurile de circa 80 ore în formațiunea universitară la facultățile nefilologice în grupe de 15-18 persoane – nu pot egala efectivitatea unei confruntări auditive individuale cu limba în studiu. De unde apare necesitatea a două tipuri de cabinete: unul *fonetic* unde studenții audiază în mod pasiv diferite înregistrări și formează deprinderi de articulare și comprehensiune a textelor și altul *didactico-lingual* în care ei se antrenează în conversație (formulează întrebări, dau răspunsuri, comentează, explică etc.) vizionînd secvențe de emisiuni televizate, audiind texte și discursuri prealabil înregistrate și îndeplinind o serie de însărcinări elaborate de profesori, făcînd comentarii proprii asupra unor texte, dialogînd cu calculatorul ș.a. Iată aici am putea vorbi de lucrul individual eficient organizat al studenților în lumina transformărilor ce țin de procesul de la Bologna cînd numărul de ore de contact auditorial se micșorează atît de simțitor. Posibilitățile pe care le oferă mass-media constituie astăzi un mijloc foarte eficient pentru dezvoltarea competențelor de comunicare, cu condiția ca materialul brut pe care îl oferă emisiunea televizată într-o limbă străină să fie transformat într-o *mediație didactică* unde informațiile vizionate inițiază activități și evaluări prin prelucrarea lui în sisteme de exerciții, mai ales cu caracter anticipativ, adică studentului i se propun exerciții cu lacune pe care el, vizionînd / ascultînd secvența înregistrată găsește elementele ce lipsesc și reconstituie cronologia evenimentelor. Astfel „polarizat” asupra unui număr de probleme spre rezolvare, studentul va orienta auzul său întru a găsi, în secvența video sau textul înregistrat măcar o parte din răspunsurile cerute, fără a-și da seama că de fapt el lasă să treacă valul de cuvinte care l-ar fi inundat foarte repede fără această ghidare: în loc de a se îneca încercînd să analizeze intelectual și pe rînd fiecare element din discurs, adică să traducă mental ceea ce aude, studentul este condus prin însăși însărcinarea propusă spre rezolvare, evitînd obstacolele apărute pentru a nu se interesa decît de ceea ce îi va permite să umple lacunele incorporate în exercițiu, adică să *înțeleagă ceea ce așteaptă*. A înțelege un mesaj, în deplinul sens al cuvîntului, înseamnă a fi capabil de a-i construi sensul. Dincolo de simpla recepție pasivă, vizuală sau auditivă, se întrevede un proces dinamic pe care fiecare trebuie să și-l elaboreze treptat, zi cu zi. Iar aspectul *audierea* trebuie perimat și diluat în tot procesul de predare. Audierea nu trebuie să fie ocazională, ci permanentă.

4. Un loc aparte revine formării traducătorului / interpretului. Dacă studenții care se pregătesc pentru a deveni profesori de limbă străină au, conform planu-lui de studii, două practici pedagogice, cei care îmbrățișează

profesia de traducător nu au nici una. Poate numai întâmplător le revine unora ocazia de a servi ca inter-pret la vre-o una din întâlnirile cu oaspeții ocazionali ai Universității. Dar aceasta este absolut insuficient. O ieșire din situație ar fi implementarea unor practici de creare artificială a situațiilor de traducere care să completeze armonios abilitățile achiziționate în sălile de studii. Printre ele am putea numi următoarele:

- competiții de interpretare a discursurilor oamenilor de vază pronunțate în limba de studiu (înregistrate sau pe viu);
- interpretarea discursurilor persoanelor invitate special de la alte facultăți (profesori, administratori);
- organizarea unui birou de traduceri, activitatea în care să fie documentată și luată în considerație la evaluarea pe semestre;
- traduceri în scris a diferitor materiale (texte de discursuri, documente oficiale, texte literare, dări de seamă) etc.

Într-un cuvânt, procesul de la Bologna cere nu numai prelucrarea planurilor și programelor de studii, dar și o importantă remodelare a metodelor de predare.